DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

LONGÆVITATE EX DIÆTA,

QVAM,

AUSPICE DEO PROPITIO

Et Consensu atque Auctoritate Gratiosæ Facultatis Medicæ

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CONSILIARIO, MEDICINÆ ET PHILOSOPHIÆ NATURALIS PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO, ACADEM. CÆSAR. NAT. CURIOS. COLLEGA, SOCIET. REG. BORUSS. SCIENT. SODALI, ETC.

DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo,

PRO LICENTIA

SUMMISQVE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSVETIS,

ANNO MDCCXXVIII. D. XXX AUGUST.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI

SUBJICIET

RESPONDENS

JOHANNES CASPARUS ZOPF,

GERA - VARISCUS.

HALÆ MAGDEB. TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.

PRÆLOQVIUM.

MAgna vitæ naturalis æstimatio inter mortales est, dum aliis omnibus temporariis bonis & donis præfertur; hinc in S. Codice in *Lib. Jobi c. 2. v. 4.* innotuit Satanæ responsum: *pellem pro pelle & quicquid est viro, daturus esset pro se ipso*, aut pro anima sua: sive ut *Lutherus* commentatur: **für seine Haut lässet ein Mensch gerne fahren, Kinder, Viehe, Gesind und aller andere Haut:** neque quidem hic amor vitæ, modo justus & voluntati divinæ congruus sit, aut illicitus, aut prohibitus, aut iniquus est, siquidem non modo in genere vita hominis ejusque duratio a DEO provenit, in cujus manu positi sunt dies vitæ nostræ & numerati exacte; sed & longa vita divinis promissionibus annumeranda est *Exod. XX, 12. ut prolongentur dies tui super terra, quam Jehova Deus tuus dat tibi: Prov. III. 16. Longitudo dierum in dextra ejus, in sinistra ejus divitiæ & gloria c. IX. 11. per me multiplicabuntur dies*

 tui

tui & addent tibi annos vitæ c. III. v. 2. Longitudinem dierum & annos vitæ & pacem addent tibi. conf. c. IV. 10. Devt. XXX. 20. & in opposito *Psalm. LV. 24.* nihilominus in S. S. sæpius brevitas & fugacitas vitæ satis perspicue & emphatice significatur *Psalm. LXXXIX. v. 48. memento, ego cur brevissimi temporis: Sap. II. 1. exigua est & afflicta vita nostra, & non est remedium contra mortem hominis c. IX. 5. ego sum homo infirmus & brevis ætatis conf. c. XIV. v. 14. Esaia XL. 6. 7.* Et hanc vitæ humanæ infirmitatem & inconstantiam omni ferme tempore homines agnoverunt, ex parte etiam deplorarunt, hinc *Seneca in Consol. ad Marcian. XX.* dixit: *nihil est tam fallax vita humana:* hinc hortatur *de Brevit. vit. c. 7. Vivere tota vita discendum est; & quod magis fortasse miraberis, tota vita discendum est mori,* & *in Lib. 3. de benef. c. 31. non est bonum vivere, sed bene vivere:* proinde exclamat in *Ep. 77. Nonne tibi videbitur stultissimus omnium, qui fleverit, quod ante annos mille non vixerat; æque stultus est, qui flet, quod post annos mille non vivet; hæc paria sunt non eris, nec fuisti.* & iterum *in Lib. 2. natural. quæst. c. ult. Magno æstimamus mori tardius:* cum ejusmodi effato itaque testimonium & suffragium suum conciliat dictum *Horatii Lib. 2. Satyr. 6. v. 97. Vive memor, quam sis ævi brevis:* Et qui vitæ humanæ ærumnas & calamitates probe perpendit, facile agnoscet veritatem effati *Ciceronis Tusculan. I. c. 31. quod hæc vita mors sit* & *Euripidis ap. Plat. ad Apoll. p. 120.* quod *hæc vita nomine talis sit, re ipsa labor:* & quot non miseriæ hanc circumdant naturalem vitam; quilibet dies nobis infirmitatis humanæ nova prodit specimina:

na: quotidie morimur etiam naturaliter, ſicut Apoſtolus *1 Cor. XV. 31.* elocutus: *diebus ſingulis morior:* moritur indies exiſtentia noſtra, quod heri fuimus, nec hodie ſumus, nec erimus porro: fugit tempus, fugit vita noſtra; aut quod ad vitam noſtram referri poteſt, ita etiam *Langius Lib. 1. Ep. 79.* eloquitur: *ſingulæ horæ, imo temporis momenta aliquid de nobis deprædantur.* Hinc *Seneca Ep. 58.* dixit: *nemo noſtrum idem eſt in Senectute, quod fuit Juvenis, nemo eſt mane, qui fuit pridie;* indies enim quicquam de corpore noſtro conſumitur, deſtruitur adeoque moritur, hinc indies quicquam compenſatur & reparatur: inde ingeſta quotidie ſunt neceſſaria, quia indies egeſtiones procedunt: & licet partes ſolidæ non ſemper per temporum intervalla conſumantur, quod tamen ex parte in Senectute contingere videtur, tamen fluidæ ob ſuam laxitatem, mollitiem & lubricam mixtionem, præcipue vero ob ſuum perpetuum comeatum & circuitum per partes ſolidas in brevi temporis mora ſucceſſive tamen reſolvuntur; quare ſemper nova ingeruntur, nova præparantur, nova adduntur: quid quod evenit, ut ex ubertate pinguis gelatinoſæ alimentoſæ ſubſtantiæ, pinguedo & oſſium medulla depoſita & aſſervata, alia occaſione ob aliam neceſſitatem reſorbeatur, auferatur & conſumatur: Quam brevis tamen vita apparet, admiratione tamen dignum eſt, cur nihilominns tamdiu perduret, quoniam ſub tanta corporis infirmitate atque fragilitate & cauſarum lædentium multiplici concurſu citius vita hominis exſpirare poſſet, imo, ſi tantum cauſæ nude phyſicæ & materiales in formali vitæ ratione prævalerent,

lerent, etiam deberet: ſicut itaque multiplices cauſæ ſunt, quæ vitæ brevitatem inferunt, ita inter varias alias merito *Diætæ vitia* numeranda, quæ etiam *Hollerius in ſcholiis ad 1. aph. Hipp. Sect. 1.* allegat: hinc *Seneca Ep. 95.* aſſerit: *immunes erant a tot morbis, qui nondum ſe deliciis ſolverant, qui ſibi imperabant, ſibi miniſtrabant: Simplex erat ex ſimplici cauſa valetudo; multos morbos multa fercula fecerunt: vide quantum rerum per unam gulam tranſiturarum permiſceat luxuria, terrarum mariſque vaſtatrix: innumerabiles eſſe morbos, miraris! coquos numera?* Sed dum Diætæ vitia tot morbos invitant & frequentius ad vitæ brevitatem contribuunt, interea homines, quibus quadantenus mens ſana exiſtit, longævitatem amant, ita non parum ad longiorem vitam contribuet bona, congrua & ordinata Diæta, quæ inter res non naturales multum valet; quare hoc loco peculiari inſtituto divina bonitate adſiſtente ſuſcepimus, ut LONGÆVITATEM EX DIÆTA nonnullis meditationibus explicemus & commendemus. Faxit benigniſſimus author & conſervator vitæ noſtræ, ut hæc diſquiſitio ad vota noſtra ſuccedat.

§. I.

L*ongævitatem ex Diæta* probantes & demonſtrantes in primo hoc acceſſu, quædam pro *tituli* explicatione & illuſtratione annotare volumus: *Longa vita* præcipue *Dei donum* eſt, qui vitæ noſtræ *author, curator, conſervator* & *promotor* eſt: hinc Pſalmiſta canit *Pſ. XXI. 5. vitam petiit a te, dediſti ipſi longitudinem dierum*, hinc a *Deo* etiam *longævitas* primario

rio provenit *Pſ. XCI.16. longitudine vitæ ſaturabo eum & oſtendam ei ſalutem meam:* *Diſce* itaque dicit *Baruch. III,14. ubi ſit prudentia, ubi ſit robur, ubi ſit intelligentia, ut cognoſcas ſimul, ubi ſit longævitas & vita, ubi ſit lux oculorum & pax:* proinde tamen almus Creator variis *naturalibus* mediis benedixit, ut ad *ſanitatem* noſtram tuendam & *vitam* fulciendam quicquam conferant: *Longævitatem* itaque in hac tractatione non ſenſu *abſoluto*, ſed *relativo* accipimus: & quidem quomodo *hoc* aut *illud* ſubjectum quoad *individuales* & *perſonales* rationes ac *qualitates diutius* vita frui queat, quam ſi *indiſcriminatim* & ſine regula atque ordine mediis *naturalibus* ad *vitam* neceſſariis uteretur: hinc multi dantur homines, qui ſecundum Philoſophi Platonici *Maximi Tyrii* effatum, in *differt. 20. p. 203. mortem quidem metuunt, vitam tamen negligunt*, i. e. laxe vivunt, variisque periculis ſe ſubjiciunt: quam ob rem haud temere *certum* terminum *fixum* definimus, quo homo *longævus* centum & plures, aut nonaginta, aut octoginta, aut ſeptuaginta annos attingere debeat; quoniam nonnulli homines pro *diſcreta* & *individuali* ratione *ſexagenarius*, aut *quinquagenarius* longævus vocari poteſt, qui pro reliqua ſua *imbecillitate citius* e vita diſcedere potuiſſet, dum vero *regulis* ad *longævitatem* acquirendam *ſalutaribus* obtemperat, *Divina* annuente bonitate, *diutius* vitam ſuam protrahit, ut alii *comparativam* talem *longiorem* vitam facile agnoſcant: poteſt itaque homo vitam ſuam *abbreviare* & *prolongare*, in genere ſub divina providentia & omniſcientia, qua omnium hominum ortus & exitus in vita naturali & ex hac oculis Dei præſens & cognitus eſt: hinc *Langius Lib. 1. epiſt. 79.* dicit: *quare vitæ naturalis ſcopus non eſt adeo fatalis & inevincibilis, ut per divinam potentiam non poſſit prolongari, aut per pravam victus rationem abbreviari, vi gladii aut cannabis decurtari, cujus ſcopum ob crapulam centeſimus aut milleſimus quisque*

vix

vix assequitur: Discrepat itaque Longævitas per omnia *temporum* æva, ut non æque judicandum sit, quod *ante* & proxime *post* diluvium homines ad *seram* senectutem pervenerint, dum vicissim *exempla* prostant, quod *nostris* temporibus nonnulli homines æque ad *Moysis* & *Davidis* ætatem pertingant, siquidem illis *priscis* temporibus perinde *haud* singuli homines ad *hanc* annorum periodum pervenerunt, ut propterea inter *antiquiores* æque *quidam* homines *robustiori* & firmiori natura & corpore instructi fuerint, alii vero *debiliori* & teneriori, uti *hodiernis* ævis contingere solet: Hæc itaque tractatio de *vita longa* omnibus ferme ævis eruditis commendata fuit, sicut *Aristoteles* suo libro *de longævitate & brevitate vitæ* innotuit: *conf. Phlegontis Tralliani tr.* περὶ μακροβίων *Maximiliani Sandæi Symbola vitæ humanæ, Lamelinus de vita longa, Holterhof de vita longa & brevi, Villanova in arte ad vitam longam perveniendi, Meibomii Epist. de Longævis, Helmontius tr. de vita longa & brevi, Paracelsus de vita Longa, Wedelii disp. de vita longa, Zac. Lusit. M. P. H. lib.6. hist. 17. qv. 8. p. 961. seq. Joepferi Manuductio ad vitam longam, Bartholinus Cent. 5. hist. 28. Behrens de vita longa, D. D. Præsidis Praxis extemp. Cas. 1. de Longævitate hominis,* variique alii authores diversarum facultatum.

§. II.

Et quoniam ad *Longævitatem* acquirendam passim *varia* proponuntur *media* & adminicula, ita hoc titulo atque loco *congruam* & *bonam Diætam* tanquam *præcipuum* auxilium, ad acquirendam vitam *longam* allegabimus & commendabimus; hinc plurimi medici qui Longævitatis reminiscuntur inter alia *victus simplicitatem & bonam Diætam* concelebrant: ita *Langius l. c.* dixit: *Primum itaque nosti præter Sacras litteras Josephum ac Eusebium testari, Noë post diluvium trecentos & quinquaginta adhuc vixisse annos, ob*

reli-

religionis pietatem, sobriam victus rationem; & *Rejes. Camp. Elys. juc. qv. 25. n. 15. 16.* scribit: *Hanc sobrietatem victusque simplicitatem & temperantiam a probatissimis viris semper laudatam legimus apud Ciceron. V. Tuscul. qv. apud Macrobium 6. Saturn. c. 4. nec non apud Poetas - - non aliter Flavius Josephus Lib. 2. de bell. Jud. Essenos narrat, quam longissime vivere & ad 100 annos non paucos perdurare, quod victus simplicitatem ac rectam in cibis normam observarent - - Paucissimis veterum contenta fuit vita & tunc ad naturam vivebant homines, edebantque advivendum, nunc ad comedendum vivitur & magnitudo omnis non in sobrietate, sed in ferculorum multitudine consistere creditur, qui plura consumit & plura exhaurit pocula, viribus magis fidit, mox defecturis: nec ullus est, qui videat obsonia non esse, quæ devoramus, sed naturæ onera, quibus obruitur & in tristium morborum doloribus solvenda gaudia; quippe dum Sacra Ecclesiæ elogia non attenduntur & medicinæ præcepta nil penduntur, imo hæc omnia contemnuntur, pereunt salus & vita & ut paululum vivamus, vivere desinimus, ac vix est qui alieno, imo suo malo sapiat:* Sic porro *Bernh. Gordonius de Conservatione vitæ humanæ* præcipue *bonam* & exactam *Diætam*, tanquam celebre & *efficax* eo contribuens & spectans medium commendat & *Wedelius in disp. de vita longa c. 3. p. 28.* asserit: *in causis naturalibus singulis, primario Diætæ regimen uni cuique ætati, temperamento, habitui & individuo proprium ac congruum, lege artis, tum ordinandum tum prosequendum: Hœferus in Hercule Med. L. 2. c. 1. p. 100. 101.* eloquitur: *utebantur homines ante simpliciori victu: nunc vero varius cibus nos cum dispendio sanitatis delectat: In multis*

enim eſcis erit infirmitas Ecclef. 37. v. 33. Cujus ſententiæ veritas, quotidiana experientia confirmatur, qua videmus plebejos & quibus eſt res anguſta domi, ſeniores effici, quam divites: cum hiſce teſtimoniis conſentiunt *Martinus Panſa de propaganda vita, Rogerus Baconius de ſecretis artis & naturæ cap.7. Salmaſius in Diatribe de annis Climactericis* & plurimi medicorum; inter alia teſtimonia ex *alio* foro petita, fide digna præcipue eſt ſententia *Theologi Conſummatiſſimi B. Dn. D. Speneri*, (cujus memoriam DEus contra omnes Satanæ hujusque inſtrumentorum aggresſiones, fatuas oblocutiones & ludicras hæretificas invaſiones in æternam benedictionem ponat) quam in *funebralibus Concionibus Part. IV. Conc. 3. p. 47. 48.* ſolidiſſima propoſitione & demonſtratione profert; dum itaque *phyſici* a *medicis* imprimis *hujus* veritatis fundamentum mutuare debent, *Theologi* vero non modo *naturales*, ſed & *divinas* cauſas ſcrutari & conciliare ſolent, *Jure Conſulti* denique perinde *phyſicis* rationibus niti debent, ita *univerſalis* hic eſt conſenſus, quod *Diæta cuilibet* individuo *accommodata* juſta & conveniens multum ad vitam *longam* conferat: ubi tamen fruſtra *univerſales* regulæ atque leges injungendæ & obtrudendæ ſunt, cum *qualitates* hominum admodum *diſcrepent*, quibus ſemper *ſpeciales* regulæ ordinandæ ſunt, quemadmodum *Diæta* ſecundum *ætatem, temperamentum, ſexum, vires, vitæ genus, nationes, conſuetudinem, educationem* &c. diſcrepat: nos vero hoc loco *generalem* & haud ſpecialiſſimam disquiſitionem propoſiti thematis inſtituemus.

§. III.

Per *Diætam* itaque intelligimus accuratam & *congruam victus* & *potus* uſurpationem, quæ accommodata eſſe debet *peculiaribus* qualitatibus diverſorum *ſubjectorum* & individuorum: quam ob rem haud in ſenſu *latio-*

ri

ri illam accipimus, uti *Ettmullero in Opp. Tom. I. p. n. 208.* ubi de ſex rebus non naturalibus agit, placuit, quando dicit: *Regimen harum rerum* (videl. non naturalium) *dicitur diæta:* de hac diæta judicat etiam, quod *primario ad ſanam vel ægram,* (addit tamen) *non vero ad longam vitam faciat; minime omnium autem vitam ad annos 120, proroget, ſicuti Claudio Theodato in Pantheo hygiaſtico placuit:* ita *Sennertus inſtit. medic. Lib. 5. Part. 2. Sect 3. c. 2.* aſſerit: *quod diæta præcipue cibo & potu conſtet:* placet itaque nobis in ſenſu *proprio* & haud *amplo* Diætæ rationem in hoc themate habere & inſtituere: requiritur itaque *congruus* uſus *cibi* & *potus* ad vitam ſanam æque ac *longam:* quo etiam juſtus *ordo* in hoc uſu ſpectat: etenim huc etiam quadrat, quod *Xenophon in œconomicis* elocutus eſt: *nihil hominibus æque utile & honeſtum atque decorum eſt, ac bonus & legitimus ordo:* quam ob rem ad *quantitatem, qualitatem* & *ordinem* in uſu victus & potus advertendum eſt: *conf. Illuſtr. Stahlii diſſ. de Diæta* §. 1. Haud vero ſanitati & *vitæ* conducit perquam *ſcrupuloſa,* delicata & *mollis* valde Diæta, unde potius naturæ hominum *corrumpuntur,* emolliuntur & *torpidiores* redduntur, ſiquidem illi, qui *nimis ſtrictum* & rigoroſum obſequium diæteticis regulis præſtant, facilius ad *morbos* diſponuntur, *conf. Exc. D. D. Stahlii Opuſc. phyſico medico-chymica* in obſervatione *de ſollicita Diæta X. p. 276.* qui præc. *p. 284.* profitetur: *ante omnia ab ipſa usque Infantia nimis ſollicitam mollem ejusmodi Diætam abeſſe velim, qua non ſolum ipſi mores, perpetuis cavendi, metuendi, contemnendi, ſeligendi inculcationibus & abſoluta illa omnium minus ſolitarum rerum averſione, cujuslibet minoris jucunditatis imprimis autem leviſſimorum forte dolorum aut incommodorum fortuitorum, formidine aut impatientia multis modis a teneris, quod ajunt, unguiculis, pervertuntur, ſed etiam molle, nimis quam*

 ſenſi-

sensibile, *ne mediocrium quidem fastidiorum*, *nedum laborum patiens redditur corpus*: *imo potius perpetuis quiritationibus*, *quin veris & nihil simulatis sanitatis interversionibus*, *si affectatam illam ἀκρίβειαν absolute observare, variæ fortuitæ circumstantiæ vetent*, *plana via sternitur*: huc etiam pertinet laudati Viri *Dissertatio de Diæta* in qua passim hanc scrupulosam & *sollicitam*, aut *rigorosam* diætam improbat: huc quadrat observatio *Riedlini in Lin. Med. An. 4. Mens. Sept. obs. 23. p. 783.* cui titulus: *Diætam stricte servans errorem contra eandem ægerrime ferens*: Ad *integritatem* vero vitæ animalis conservandam requiritur *virium* sufficiens *robur* tam in *universo* corpore, quam seorsim in *organis* ad functiones *vitales* & *naturales* ex parte idoneis, præsens; deinde huc pertinet justa sanguinis *temperies* & conveniens *consistentia*: sufficiens partium *fluidarum quantitas*, ne excedant, neve deficiant, congrua partium *solidarum flexilitas*, *se-* & *excretionum* justus successus, vegetus cibi & potus *appetitus* & *concoctionis* processus liber, promptus & *legitimus* humorum *progressus*, justa ingestorum & egestorum *proportio*, organorum debita *permeabilitas* & puritas &c. ad hosce *præcipuos* respectus Diæta ita dirigenda est, ut hæ qualitates hique effectus rite *perennent*, ita etiam per Diætam sanitati & vitæ *durabiliori* prospicitur.

§. IV.

Ex fonte itaque *Diætetico* ad vitam *longam* acquirendam *positive* commendatur potus *Aquæ* quotidianus, loco cerevisiarii, imo vinosi, aut alterius *spirituosi*: hinc Aqua pro *universali* auxilio *medico* & *diætetico* æstimatur, cujus asserti multiplicia *testimonia* proferri possent: sufficerit veritatem hujus sententiæ a *priori* & *posteriori* demonstrasse: e *ratione* itaque fluit, quod aquæ potus *temperatissimus* existat, qui haud corpus humanum *aggravat*,

modo

modo cum *moderamine* adhibeatur & *adsuetudo* illius *salubrem* effectum promoveat: aqua enim *pura diluit* humores, temperat serum acre, *lenit* fibras motrices, *humectat* partes, eluit & *aperit* poros, *emollit* humores & materias crassas, *temperat* humores, ne qualiscunque *acrimonia* prævaleat, *impedit* copiosiorem *bilis* generationem, dum principia bilis per *diuresin* & insensibilem *transpirationem* ad *faciliorem* excretionem disponit, præmunit partes *teneras sensibiles*, ne ab *acribus* humoribus molestius afficiantur, adjuvat ciborum *resolutionem*, impuritatum *abstersionem* tam e nexu cum partibus *fluidis*, quam ex adhæsione in partibus *solidis*, præoccupat suspectas *stagnationes*, emollit & *elubricat* vias *excretorias* &c. ex *experientia* vero innumeris exemplis probatum est, quod homines qui *Aquæ* potui *adsueti* sunt, *illibata* sanitate & *diuturna* vita fruantur, in quibus præcipue necessariæ & *salutares* evacuationes *prompte* & placide succedunt, insuperque humores in *justo* progressu conservantur & si sub reliqua Diæta idonea *roborantia* & temperata aromatica usurpantur, *vanus* est metus, quod aqua partes *enervet:* proinde innumera constant *testimonia* hominum, qui sub *justo* aquæ usu & potu *longiorem* vitam & *constantiorem* sanitatem attigerunt & acquisiverunt: quid quod ex observatione medica abunde constat, quomodo homines, posteaquam *circumspectum* Aquæ usum selegerunt & adhibuerunt, non modo a *præcedentibus* quibusdam periculosis *morbidis* invasionibus liberati fuerint, sed & ad magis *vegetam* & firmam sanitatem pervenerint: facile enim *ratione* quisquam assequi potest, quod *multiplex* cerevisiæ *mutatio*, quæ ex *qualibet* ferme illius coctione & præparatione provenit, imo quæ a diversis *aëris* & *tempestatis* variationibus provenit, haud *salubris* existat, sed varias *morbosas* affictiones provocet, ut & quod tot *diversa* crasis & consistentia cerevisiæ non *omnibus* subjectis

ctis proficua existat: quod etiam cerevisia *crassa*, saturata, valde pinguis & *inebrians* plurimis hominibus *inimica* sit, aquæ vero potus *semper idem* permaneat, modo non *impura*, neque valde *frigida* ingeratur: ita etiam *constans vini* usus, tanto minus *simplicis* salutaris est, quam ob rem in regionibus, ubi vinum *largius* crescit, potus *vini* cum plurima *aquæ* substantia & portione *temperatur* & diluitur, neque etiam *quodvis* vinum *cujuslibet* corporis qualitatibus congruum est; hinc *vini* cum *Aqua* diluti laudes recenset *Rejesius l. c. qv. 85. n. 25.* unde facile liquet, quod *Aqua* aliis potulentis *temperiem* & *salubritatem* conciliare debeat, adeoque *præ aliis* potulentis *prærogativam* tueatur: hinc ex parte *antiquissimarum* gentium & Patriarcharum longævitatem *aquæ simplicis* usus promovit, ubi vicissim homines, qui *cerevisiario*, aut *vinoso* & *spirituoso* potu utuntur *comparative* ratione numeri & frequentiæ haud ad *similem* vitæ *durabilitatem* deveniunt. Sicut vero non *promiscuum* usum aquæ laudamus, ita *peculiares* adhuc conditiones & qualitates observari debent: nam *copiosus* aquæ potus, aqua *frigida*, *impura*, putrida &c. potius *damna* afferunt; siquidem in *nonnullis* subjectis ratio postulat, ut aqua leviter *aromatisata* hauriatur, quo *ventriculus* eandem *facilius* perferre queat: neque etiam proficit, mox *adsuetum* potum cerevisiarium, aut vinosum, cum simplicis *aquæ* usu *mutare*, sed *gradus* observandi sunt, ut *successive* natura hominis etiam aquæ potui *adsvescat*; quibus monitis & legibus multæ *aliæ* annecti possent, si in *speciatiores* multas considerationes descendere cogitemus.

§. V.

Præterea nonnulli existimant, quod *abstinentia* a carnium esu ad *Longævitatem* promovendam contribuat, quoniam *caro* substantia mollis & valde *corruptibilis* est, unde *Gelatina* e carnibus extracta cito *corruptionem* subit;

ſubit; quàndo itaque illa in ſuccum & ſanguinem, aut in partes ſolidas corporis humani convertitur, tunc exinde corpus *ſimilem* qualitatem facile *corruptibilem* nanciſcitur, quæ ratio non *omni modo* rejicienda eſt: hinc *Proſp. Alpinus in Medicina Indorum Lib. 1. c. 11.* refert, quod gens Ægyptiaca ob hanc abſtinentiam a carnium comeſtione multo numero ad *Longævitatem* perveniat: in hac conſideratione reminiſcimur iterum illius ſolidi judicii *B Speneri* in Lebens-Pflichten *Dominica 2. Advent. p. 27.* ubi teſtatur & profitetur: Indeſſen ſehen wir, daß ſo bald nach der Sündfluth das Alter der Menschen um mehrere hundert Jahr ſtracks abgenommen, da ich etwa anderer verſtändiger weiteren Nachſinnen überlaſſe, ob nicht eben durch das Eſſen des Fleiſches, und alſo eines Dinges, welches durch den Tod eines Dinges ſo bald in eine Zerſtöhrung zu gehen anfängt (wie dann kein Fleiſch ohne Verfaulung lang liegen kan) die Menschliche Natur noch mehr geſchwächet worden, als da ſie vorhin ſich noch der einfältigen Speißen der Früchten, davon kein ſolcher verdorbener Safft kommt, gebrauchet hatten: *conf. Ejusd.* Leichen-Predigten *l. ante cit. p. 47. n 3.* & licet Carnium eſus *ante diluvium* non quidem *poſitive* a DEO conceſſus & *mandatus* fuerit, tamen non omnimode *inuſitatus* fuit, *vid. Joh Cluten in faſciculo Juris Canonici p. 9. Melchior Sebizius Lib. 3. de alim. Facult. c. 2. Rejeſ. l. c. qv. 85. Camerarius Syllog. Memorab. Cent. 12. particula 25. B. Spenerus* in Lebens-Pflichten *loc. cit.* ubi loquitur: Wir ſehen vor der Sündfluth nicht, daß GOtt eigentlich den Menſchen das Fleiſch zu eſſen zugegeben habe, weil erſt nach der Sündfluth ſtehet Geneſ. IX, 3. - - - und vielleicht auch die Gottloſe vor der Sündfluth bereits ſich die Erlaubniß ſelbſt genommen hatten, weswegen er um der Menſchen Schwachheit willen die Erlaubniß gegeben hätte, tamen ipſe eſus quandocunque in uſum tractus fuit, *tanto magis* corpus *corruptibile* reddidit, id quod *facilius* & *certius* contingit,

quan-

quando ſub *luxurioſa* carnium præparatione *tales* ipſis communicantur *qualitates*, per quas adhuc *facilius* fermenteſcunt & *putreſcunt:* ſicut ex *ſimplicisſimis* experimentis compertum & probatum eſt, quomodo varia *additamenta,* præcipue *dulcia* carnes in putrefactionem præcipitant: quid quod tanto facilius contingit, ut carnes *vitiatæ* & *ſpeciali* contagio infectæ, malignos & *contagioſos* morbos provocent; hinc inter medicos disquiſitio & obſervatio occurrit: *utrum carnes vitiatæ, aut malæ præparatæ Rempublicam labefactare & eidem damnum inferre poſſint, vid. Fort. Fidelis Relat. Medic. p. 130. Ammannus in Irenico qu. 25. p. 175. de Noxa comeſtionis carnium a pecoribus contagioſa lue infectis, conf. Lentilius Miſcell. Med. Pract. p. 509. Carnes pecorum lue infectorum ſunt ſuſpectæ A. N. C. Cent. 5. obſ. 70. p. 123.* & rarius omnino eſt, quod ejusmodi *inquinatarum carnium comeſtio innoxia fuerit. vid. A. N. C. Cent. 8. obſ. 9. p. 264.* Ita etiam *ſanguinis* comeſtio haud *purum*, *firmum* & durabile reddit corpus; quia ipſe *ſanguis putredini admodum ſubjacet, vid. Garman. de mirac. mort. Lib. 3. tit. 1. §. 34.* quæ obſervatio ſatis manifeſta eſt: hinc multi etiam homines *ſanguinis* animalium eſculentorum eſum mox in *ventriculo ægre* perferunt, variasque inde patiuntur afflictiones: quare *Galenus lib. de atten. vict. rat c. 8.* ſanguinem omnium animalium in cibo vitandum præcipit: & *Bartholinus de ſanguine vetito p. 58.* inquit: *intereſt quoque reipubl. ne abutamur Dei donis, ne utamur illis, quæ cum comminatione prohibita, quanquam nobis placida & proficua: intereſt viri boni intra conceſſos limites ſe continere, cum eadem utilitatis, quæ honeſtatis, ſit regula: nec ſanitatis cura tanguntur, qui ex cruore utilitatem eruunt: nam nec medicamentum commodum eſt, nec alimentum: & Ægineta lib. 1. de Re*

med.

med. c. 85. dicit: *ſanguis omnis difficulter concoquitur:* ob id *ſanguinis* comeſtio ob varias juſtas cauſas in veteri fœdere *Levit. 3. v. 17. c. 7. v. 26. c. 17. v. 10. prohibita,* neque *poſitive* in N. T. ſub Apoſtolico Eccleſiæ etiam ſtatu conceſſa fuit: quin rectius abſtinentia a ſanguine mandatur *Actor. 15. v. 20. 29. c. 21. v. 25.* de qua meditatione pluribus conferatur eruditus tract. *Bartholini de ſanguine vetito.*

§. VI.

Inter *alias* cauſas, *longævitatem* promoventes, merito *ſimplicitas victus* annotationem & commendationem meretur, quam etiam *unanimi* ſuffragio medici probant & innumeris exemplis confirmant: hinc *Zac. Luſitanus Med. Princ. Hiſt. Lib. 6. hiſt. 17. qu. 3. p. 962.* dicit: *ſecunda cauſa longævæ vitæ fuit, ſobrietas & continentia in victu & potu & omnis vitæ moderatio: erat naturalis & ſimplex victus & potus; varietas autem mixtura & condimenta ciborum vitam debilitant & minuunt:* cum hoc adſerto conſentit *Camerarius in Sylloge Memorabilium Cent. 12. partic. 47. apud magnates quidem ob ſingularem varietatem, in multiplicandis ferculis, extolluntur coqui; ſed tamen iſta eduliorum varietas, omnino cruditatis & Cacochymiæ cauſa exiſtit; qui enim ſimplicem cibum ſumit, facile, quo ſucco corpus ejus vel juvetur, vel gravetur, uſu docente multiplici cognoſcit: qui vero multiplici cibo alitur, diverſas patitur qualitates ex diverſitate ſuccorum, nec concordant humores, ex materiæ varietate naſcentes, nec efficiunt liquidum purumque ſanguinem: hinc morborum ſcaturigo, qui ex repugnantium ſibi humorum diſcordia naſcuntur. &c.* hinc idem author multis modis *diætam ſimplicem* commendat: Simili effato *Bartholinus* eloquitur: *Cent. 5. hiſt. 28. p. 48. Longævitatis princeps*

 cau-

causa est simplex victus, *Patribus olim usitatus*, *quo etiam Eremitæ quamplures consenuerunt*, *conf. ejusd. Act. Hafn. Vol. 1. obs. 49. n. 11.* eandem victus simplicitatem commendat etiam *Rejesius loco supra citato*; conferantur porro *Acta Philosoph. Anglicana An. 1668. mens. Octobr.* eximie vero Diætam talem *simplicem* extollit *Cornarius de commodis vitæ sobriæ* & *B. Spenerus locis citatis:* Etenim talis Diæta utplurimum complectitur subjecta *temperata*, quæ corpori magis *amica* sunt, facilius *digeruntur*, neque ad suspectam sanguinis *plenitudinem* aut perniciosam *cacochymiam* tam facile disponit, quæ enim alimenta & potulenta *naturam* & *corpus* non *onerant*, quæ etiam naturæ magis *consueta* sunt, quæ non valde *concentrata*, neque admodum pinguia sunt, illa & *mixtioni* & reliquæ *texturæ* corporis *magis* conveniunt, quam quæ *multis* aromatibus imprægnata, variis *saporibus* qualificata & *simul* dulcia & acida, acria, amarulenta &c. sunt; quæ non ad copiosum *serum acre* subtile sulphureum, salsum, aut *largam bilem* generandam idonea existunt, adeoque *mixtioni* corporis & *sensui*, *consensui* & *viribus* naturæ magis respondent & conveniunt; attamen ad *simplicem* victum haud referenda sunt subjecta *cruda*, concoctioni admodum refractaria & *impura*, sed quæ ratione *subjecti*, *loci* & *ætatis* magis congrua existunt; ubi partim alimenta & potulenta *simplicia*, partim *præparatio* ciborum simplicior præferenda est; nam quo *plus artificii*, *luxuriei* & *delicati* apparatus concurrit, eo magis *sanitas* alteratur & vita ad *citiorem* decursum & *exitum* disponitur: hinc ab *illo* tempore quo *luxus* in *culina* præcipue & *epulis* increbuit & illis locis ubi luxuries hæc observatur, *morbi magis* & *brevitas vitæ* eminuerunt: ad hanc *simplicem* diætam plurimum *vegetabile* regnum contribuit; quemadmodum modicus usus *lactis* & lacticiniorum, modo *reliqua* diæta non sit valde

de *pinguis* & nutriens, hanc longævitatem promovet: ita enim *antiquissimorum* populorum panacea & *balsamus* lac fuit: hoc enim bonam humorum *temperiem* conciliat, sanguinem *diluit*, acres & subtiles alias nocivas substantias corrigit & *demulcet*, *excretiones* facilitat, variasque alias utilitates confert: interim ad *lactis* usum non pertinet ingestio *acidorum*, valde *salitorum*, *vinosorum*, perquam *fermentantium*, *mellitorum* &c. subjectorum ingestio, quæ diversas *perniciosas* alterationes in corpore excitant, velut colicam, diarrhœam, choleram, sanguinis dyscrasiam, tusses, rhevmatismos &c. quamobrem usus lactis *aliam simplicem* diætam conjunctam requirit & eandem simplicitatem promovet.

§. VII.

Palmarium requisitum, subsidium & *adminiculum* ad *Longævitatem* acquirendam est, *Temperantia* & *sobrietas*, ne *excessus* etiam in *simplici* diæta committatur: ita enim in genere *Plutarchus in salubr. præcept.* inter media longævitatis numeravit: *vesci citra saturitatem*, sed & seorsim *Porphyrius lib. 1. de abstinentia* dixit: *in simplicibus alimentis cavenda satietas:* hinc *Thonerus* de sua Longævitate *Lib. 6. ep. 4. p. 285.* confessus est, *ea esculenta & potulenta assumsi, non quæ gulæ arriderent, sed quæ bonæ valetudini conducerent:* sub hac enim *temperantia*, *vires* non facile enervantur & nimium ad *multa, varia, confusa* & *crassa*, toleranda & tractanda coguntur, sed in *justo* tenore, ordine & processu conservantur: siquidem *bonus ordo* ratione *gradus*, *temporis* & successus insigne emolumentum est, ad omnes prosperos decursus rerum humanarum naturalium: hæc sobrietas neque *utiles* substantias *ultra necessitatem* accumulat, sed in *justa quantitate* conservat, neque *inutiles* colligit, *motus* vitales haud *turbat* & salutares *excretiones* in *justo* ordine conservat: hinc

Thonerus l.c.p.284.285. dixit: *illud ſingulare exemplum* eſt, (loquitur de *longævo*, qui ſub *ſtricta* quidem diæta longam attigit vitam) *quantum commodi præſtet exacta victus ratio ad prorogandum vitam, etiamnum hodie imitandum inculcatur*: hinc etiam *Plato* elocutus eſt, *in quo loco multi ſunt medici, in illo multa hominum eſt intemperantia*: *conf. Varro Lib.1. de re ruſtica c.1. Plin. lib.7. c.56. lib.12. in proœm.* haud vero ſub hac vitæ ſobrietate *exactiſſimam* & *rigoroſam*, aut perquam *ſtrictam* & ad *ſtateram* menſurandam diætam comprehendimus; cum *rariora* ſint *longævorum* exempla, qui *tam ſcrupuloſa* & ſollicita diæta uſi ſunt, ut ſupra monuimus, quoniam adeo *emollita* & *indulgenter* tractata natura *leviſſimas* alterationes *ægerrime* perfert, ut facile dehinc tales homines ſuccumbant: & licet *Aloyſius Cornelius*, qui ad libellam vixit & alius quidam, cujus *Thonerus* loco citato memoriam injicit, ſub *ſtricta* diæta ad 95. annum pervenerit, tamen tales caſus *infrequentiores*, neque *pro regula* & lege ad imitandum conſtituendi ſunt: *Stricta* enim diæta *accurate* ſervanda eſt; qui vero tam *rigoroſe* ſuam naturam tractat, *ſervus* rectius corporis & ventris redditur: quare illi, qui aliquando vel paululum *ultra* modulum, pondus & menſuram adſueta ingerunt, mox inde eximia *damna* patiuntur: haud enim tam *indulgenter* natura hominis tractanda, ſed ipſius *viribus* negotia & *tolerabiles* labores adminiſtrandi & expediundi conferri debent, alias illa *iterum ſegnis* & languida redditur: neque enim pro *diverſitate* laborum & appetitus quotidiana *exacta* menſura victus & potus conſtitui poteſt: evitetur *exceſſus* & obſaturatio: optimum eſt ſi adhuc *aliqualis* appetitus ad victum conſervetur, ſecundum vulgare dicterium, wans am beſten ſchmeckt, ſoll man aufhören: hinc communi ſuffragio *intemperantia* quoad cibum & potum vitæ brevitatem conciliat:

ob

ob id *Camerarius in Sylloge Memorabilium Cent. 12. partic. 50. gulosorum vanitatem & castigationem* conscripsit: hinc *parasiti* & qui plurimis epulis, conviviis, nuptiis & symposiis intersunt, *raro* ad *longam* vitam pertingunt, dum a *cerere* & *baccho* onerata natura, tantum *concoctionis* functioni *plurimas* vires impendens, ægrius *salutaribus aliis* conservatoriis actibus invigilare operamque dare potest: quin mature in officina naturalis coctionis eadem natura *enervatur* & corrumpitur, ut succi *pravi* generentur, reliqua officia *confuse* procedant & sic ob multas alias connexas causas vita *abbrevietur*.

§. VIII.

Vitæ longitudini & firmitati resistit etiam crebra diætæ *mutatio*; generalis quidem *ejus*, cui nunc homines *adsueti* sunt, permutatio *inimica* utique est: hinc *Hippocr. lib. de nat. human. §. 19. text. 8.* dicit: *nam si quis cito diætam permutet, periculum etiam est a permutatione aliquid novatum iri in corpore*: hanc observationem multi medici confirmant: ita *Camerarius l. c. partic. 49.* demonstrat, *quod ciborum varietas animo & corpori noceat* & *Riedlinus Lin. Med. An. 6. obs. 15. Mens. Septembr. p. 1039.* historiam allegat, cujus titulus *Diætæ mutationem brevi subsequens mors: conf. Solenander sect. 5. cons. 15. n. 16. Rejes. qv. 93. Galenus de rect. vict. rat.* Huc etiam *illa mutatio* referri debet, quando quidam homines *calido* potui *adsueti*, aliquando frigidis ingestis indulgent, unde non modo graves *morbi*, sed & vitæ *pericula* imminent & ingruunt *conf. Galenus de alim. facult. lib. 1. & de consuetud. lib. 1. Majolus in dieb. canic. tom 1. Hildanus Cent. 3. obs. 94. A. N. C. dec. 3. an. 7. obs. 73.* ita etiam multis exemplis comprobatur noxa frigidi potus *conf. Zac. Lusit. Prax. admir. lib. 3. obs. 104. A. N. C. dec. 3. an. obs. 93. Marcell. Donatus L. 2. c. 6. Riedlinus Lin. Med. An. 1. Mens. Febr. obs. 21. p. 54.* inde facile demon-

ſtrari poteſt, quod ſub diæta *moderate calida*, tepida, temperata, nec *valde frigida*, incraſſantia &c. uſurpanda ſint: Proinde in genere *ingeſta* reſpondere debent, *quantitate* & qualitate *viribus* & *conſuetudini* ſubjectorum, nec non *laboribus* & *vitæ generi*, ſicut *Sanctorius* ex parte in *Medicina Statica* monuit; nam quo *plus* aut *minus ingerit*, quam egerit, ille vitæ & ſanitatis damna & detrimenta incurrit: perinde *proportionata* eſſe debet *conſiſtentia* eſculentorum & potulentorum ad *vires* ſubjectorum: nam *robuſtis* naturis firmo *corpore* inſtructis, *tenuis*, *mollis* & delicata diæta *haud* ad vitam longam acquirendam idonea eſt, dum inde vires *emolliuntur* & humores haud *adæquatam* ad fibras *robuſtas* nanciſcuntur *conſiſtentiam*: & vice verſa hominibus, viribus *exiguis* aut cito *languentibus* inſtructis, fibris *teneris* & *laxis* præditis, haud diæta *craſſior* conducit, neque frivole illa diæta *immutanda* eſt, quæ *alicui* ſubjecto congrua exiſtit: Præterea adhuc notandum, quod Longævitas *non ſemper* aut abſolute *conſtanter* firmam & illibatam ſanitatem complectatur: quin occurrunt exempla *valetudinariorum*, qui *juſta* ſui corporis cura & conveniente Diæta ad *longiorem* interdum perveniunt vitam & *canam* attingunt ſenectutem: Interea haud *abſolute* decerni poteſt, quæ *ſpecialiſſima* diæta *omnibus* commendanda & a quibusvis ſervanda & *obſervanda* ſit, quoniam ad *perſonales* & individuales circumſtantias ſollicita attentio dirigenda eſt: Hinc nulla diæta *adeo* pura & *innocens* exiſtit, quin *aliqualis* alteratio a *qualibet* præſumi debeat, interim vitæ & ſanitati inſervit, ſi vires *vegetæ* & ſufficientes tales *alienas* & infenſas ſubſtantias atque cauſas *tempeſtive removeant* & ſubjugent: quam ob rem in omni cœteroquin etiam *ſelectiſſima* maximeque *temperata* Diæta prædictæ qualitates, ad vitam longam ſpectantes, obſervandæ & promovendæ, præcipue *excretio-*

nes

nes debite promovendæ ſunt, quia etiam in corpore noſtro *nihil durabile* eſt & *fluidæ* inprimis partes, quæ nunc *laudabiles* ſunt, in *brevi* temporis intervallo pravæ & *inimicæ* evadunt: *optima* itaque ad longævitatem illa eſt diæta, quæ *ſalutarium excretionum* libero, ſufficienti & *legitimo* ſucceſſui inſervit, nam per has præcipue corpus *conſervatur* & a corruptione mortifera *præſervatur*: Et cum hac conſideratione omnes reliqui reſpectus conſpirant, præcipue *motuum* vitalium *vigor*, tenor & *ordo*, qui ad *juſtam* evacuationum *abſolute* ſpectat & quem talis etiam diæta ſatis efficaciter ſublevat.

§. IX.

Ad longam vitam in genere quidem aliqualis *bona* & vegeta conſtitutio requiritur, ſicut recte *Zac. Luſitanus l. c.* monuit, qua *deficiente* Diæta haud tam magnam vim exſerit, ſiquidem ipſa *Diæta* ſub *directorio* & *modificatione* vigoroſæ *naturæ* ſtat; quæ ſi valde *debilis* fuerit, haud *diutius* & *efficacius* corporis commodis proſpicere poterit, ſed citius corporis ſui *fragilitatem* & vitæ naturalis fugacitatem ipſo actu experitur: unde quidem contingit, ut ejusmodi *imbecilles* homines per uſum *congruæ* Diætæ *comparative* ad *paulo longiorem* vitam aſcendant, haud vero exquiſite & *eminenter* Longævitatem attingant: licet *longior* illa vita ad quam *debiles* tales naturæ perveniunt, relativa & *individualis* exiſtat: quando vero *vires* naturales a *nativitate*, per *hæreditariam* communicationem, per rationem *nationis* &c. *vegetiores* ſunt, tunc *Diætæ juſta* conciliatio per ordinem & poteſtatem *naturalem* paulo *longinquiorem* & firmiorem ſanitatem & vitam promittit: etenim quo magis vires *gradu* atque robore *præſtantes* & præſentes ſunt, eo melius & *expeditius* functiones illæ ſuccedunt, quæ ad vitam *longam* contribuunt: In hac itaque Diætæ conciliatione

&

& applicatione ratio habenda eſt *quantitatis, qualitatis* & *ordinis:* Quoad *quantitatem*, nonnulla requiſita in præcedentibus annotavimus: omnis *ſaturatio* mala: nam *obruit* & *enervat* vires, proxime in negotio *concoctionis* & per connexionem in toto reliquo corpore; accumulat *impuritates* & cruditates, *auget* humores, præcipue ſanguinem cum *præjudicio*, *obruit* etiam functiones *ſe-* & *excretorias:* hinc damna *voracitatis* nimiæque corporis oppletionis ſatis ſuperque manifeſta ſunt: ita ventriculus *nimium* cibis oneratus *animum* & *corpus* ad laſſitudinem & *debilitatem* diſponit: quo magis enim *vires* ad *concoctionis* negotium impendendæ ſunt, eo minus *ſufficienter reliquis* functionibus quadrant: hinc corpus variis *infirmitatibus* & *morboſis* invaſionibus ſubjicitur, ut citius denique vita *abbrevietur:* quanta damna a *plena* diæta *teneris* infantibus accidant, multa luctuoſa teſtantur exempla: Ita etiam *ſuperfluus potus* animum & corpus onerat, enervat, confundit & corrumpit: hinc cibus & potus menſurandus eſt in *relatione* ad *vires*, *ætates*, *labores* & proprias ſuas qualitates: nam quæ ſubjecta *plus* nutriunt, illa in *minori* quantitate ingerenda ſunt; quæ *craſſiorem* habent conſiſtentiam, in *minori* perinde quantitate aſſumi debent: quæ humores & partes ſolidas *magis* afficiunt, *motum* videlicet *majorem* in iisdem alliciendo, illa *modica* magis quantitate excipi debent, talia ſunt aromatica, ſpirituoſa, vinoſa & alia potulenta inebriativa: quæ ſubjecta humores valde *tenues* nimiumque *mobiles* generant, illis *mediocriter* conſiſtentia *temperata* tamen alimenta & potulenta conducunt & quæ facile *ſpiſſos* colligunt & nanciſcuntur humores, quibus etiam partes magis *ſiccæ* & exſuccæ ſunt, illis magis *liquida*, tenuia, relaxantia, lenientia, emollientia, reſolventia, diætetica oleoſa, lacticinia, ſerum lactis,

jufcula,

jusculа, potulenta, aquosa conducunt; id quod etiam valet de illis subjectis, quæ in *difficiles* excretionum successus, *stagnationes* humorum & viscerum infarctus inclinant: quicunque homines sub *vegetiori* nutritione *firmiori* & ampliori indigent corpore, qui etiam in *operosis* corporis laboribus & exercitationibus versantur, adeoque *plus* sanguinis consumunt, eundemque in forma seri per *sudorem* & *urinam largius* evacuant, illorum Diæta *plenior*, haud tamen *vorax* & *nimia* esset debet: Et hæ regulæ quoad *quantitatem* Diætæ annotandæ sunt, quibus plures & specialiores addi possent, sed suffecerit hac *manuductione* ad ulteriores meditationes viam & occasionem monstrasse, tanto magis cum præsenti specimine *brevitatem* tractationis & annotationem *fundamentalium* respectuum selegerimus.

§. X.

Ratione *Qualitatis* victus & potus perinde *temperatus* sit, ne copiosa & perniciosa *inquinamenta* suppeditet: in genere *omnibus* hominibus magis *liquida*, quam solida conducunt, quæ sanguinem in congrua *fluiditate* conservant, *recrementitias* tenues substantias *diluunt* & corrigunt; fibras *flexiles* reddunt, *organa* se- & excretoria *leniunt*, humectant & subinde quaslibet *salutares* evacuationes promovent & facilitant, lympham in *puritate* & *mobilitate* servant, sub qua *nutritionis* functioni facilius obtemperat, abstersionem *impurarum* & inimicarum substantiarum tam in *humoribus*, quam *partibus* solidis sublevant, adeoque *salutares* motus naturæ in hisce officiis allevant, ne eadem in *ordinariis* suis functionibus multas *difficultates salutares* successus impedientes & turbantes subeat, neve propterea quoad *vires* facile *enervetur:* tanto magis *sufficiens* humido-

D rum

rum usus requiritur, quando sub *simplici* Diæta & usu panis *crassioris*, fructuum horræorum, aliorumque esculentorum vegetabilium, *crassiores* substantiæ resolvi, *mobiliores* & tractabiliores reddi & ad *faciliorem* evacuationem præparari & adjuvari debent: hinc ad *copiosum* usum panis crassioris optime quadrat usus *aquæ:* quidquod *juscula simplicia* multam opem salutari *motuum* vitalium progressui conferunt: *modicus* usus subjectorum *aromaticorum*, diversitati *ætatis*, *temperamenti*, *sexus*, *virium*, *alimentorum* reliquorum &c. accommodatus perinde *variis* modis ad vitam *sanam* & *longam* confert, dum *concoctionem* adjuvare, *cruditates* attenuare, *motum* sanguinis allevare & *fibras* roborare adjuvat: neque etiam *Salis communis* usus *modicus* sub Diæta contemnendus est: etenim hoc perinde *crassum* cibum resolvit, alias spissas & *crudas* materias *colliquat*, serum excrementitium *rarefacit*, *fibras* ad *motum* constrictorium & connexum *se-& excretorium* stimulat & *multiplicem* alium usum præstat: hinc homines *nimis* religiose & scrupulose Salis usum abhorrescentes variis *ægrotationibus* obnyxii redduntur: eandem *utilitatem* Salis ad promovendam *Longævitatem* testantur *Horstius Opp. Tom. 3. Hœferus in Herc. medic. Lib 2. c. 1.* excludatur modo *nimius* hujus Salis usus, qui facile ad humorum *acrimoniam* & varias alias *connexas morbosas* qualitates disponit: *Dulcia* & saccharata an ad vitam *longam* conferant, æque quæritur: ast hæc non *promiscue* singulis conducunt, nam cum *bile* & *lacte*, ut & *aciditate* non bene conveniunt, cum quibus *perniciosam fermentationem* subeunt, colicam, diarrhœam, vomitus, Cholericos morbos &c. excitant: & licet eadem *alvum* elubricent, tamen circumspecte inquirendum est, an non *aliæ* pravæ & præjudiciosæ materiæ usum dulcium respuant: hinc in *infantibus*, subjectis *biliosis*,

liosis, ubi *acida* subjecta ingeruntur, sub diæta *vinosa* &c. dulcia haud sanitati & vitæ subveniunt: in subjectis vel *senibus* vel ad senium appropinquantibus dulcia *alvum* laxam servant: proinde etiam *mellita* caute sunt usurpanda, ne videlicet *alia pinguia*, lacticinia, fœculenta & *fermentationem* facile subeuntia aut valde augentia una ingerantur: *Galenus lib. 3. de aliment. cap. de melle* dixit: *Mel, saccharum & alii liquores mellaginei ob partium suarum tenuitatem, in corporibus calidis, prompte in bilem convertuntur:* hinc *Jœpserus in manuduct. ad vitam longam P. I. c. 7. p. 51.* demonstravit, quod *multi dulcibus lædantur:* Præterea cibos semper *molles nimiumque* coctos ingerere non proficit: interdum naturæ *viribus* quædam *consistentiora* alimenta offerenda sunt, ne illa in *concoctionis* negotio negligentior, *torpidior* & ignavior reddatur: esculenta *acerba*, *valde acida*, *austera*, adstringentia utplurimum in *primis viis* multas *turbas* excitant, *excretiones* salutares impediunt, aut sufflaminant & humores *laudabiles* inquinant & *impuros* reddunt: *oleosa diætetica*, justus *butyri* usus, inter *antiquos simpliciori* diætæ annumerata fuere, quæ *hodienum* etiam *sanitatem* & *vitam* sublevant: *Potus purus*, limpidus, *tenuis*, *temperatus*, *plus ad vitam longam* confert, quam *spissus*, saturatus, fœculentus; quare cerevisia, *consistens*, crassa, pinguis valde, *nimis* alimentosa & inebriativa *parciori* quantitate assumenda, aut *alia diluentia* liquidiora ejus usui *interponenda* sunt: *Vini* usus *modicus*, nec tamen *quotidianus*, aut si alius potus haud usu receptus est, cum majori *aquæ* quantitate *diluti* & *temperati* & corpori & animo subvenit, humores *resolvit*, excretiones *diaphoreticas* & *diureticas* promovet & vires subinde confortat: *Frigida* valde alimenta & potulenta, tanto magis *æstuante* corpore ingesta, valde *nocent:* Et hæ *nonnullæ* principales observationes quoad

D 2 *qualita-*

qualitatem victus & *potus*, ad *Longævitatem* contribuentem, annotatæ, præſenti disquiſitioni & meditationi inſerviunt: *Specialiſſimam* applicationem Diſſertationis & Speciminis limites non admittunt: ſuffecerit etiam in hac conſideratione *manuductionem* ad reliquam deductionem & applicationem ſubminiſtraſſe.

§. XI.

Longævitatem denique promovet *juſtus ordo* in Diæta ſervandus, ſiquidem *ordinata omnium* actionum humanarum adminiſtratio *ſalubres* ſucceſſus & proſperos eventus rerum promittit & vice verſa: *ſplendida* convivia, *miſcellanea* Diæta, *multiplicia* & diverſa fercula non ad ordinem *Diætæ*, nec ad ordinem *naturæ* pertinent, ſed *concoctionem* turbant & confundunt, chylum *impuriorem* reddunt, corpus humanum *aliis* multis *recrementitiis* ſubſtantiis opplent & inquinant, adeoque *variis* modis *œconomiam* vitæ & ſanitatis pervertunt & lædunt: unum alterumve *temperatum* edulium, plus proficit, quam illorum *copia* & *varietas*: Victus & potus cum *naturali* bono & *vegeto* appetitu aſſumatur, ita tamen, ne hic *obruatur* & in *nauſeam* convertatur: haud tamen *ultra* legitimum appetitum, aut *contra* hunc alimenta & potulenta *obtrudantur* & ingerantur, quia hæc *oppletio animo* & *corpori* infenſa eſt: *naturalis* appetitus *certis* etiam diei *horis* reſpondet, qui ordo in ratione *temporis* obſervatus perinde *ſalutaris* eſt, quamvis homines *plebeji*, laborioſi & *vilioris* ſortis, etiam ſub *durioribus* ſuis negotiis *appetitum* hunc ſentiant, hi tamen ad *ductum naturæ* vivunt, dum *ſtrenuis* ſe operibus fatigant, adeoque *appetitui naturæ* indulgere debent: interim vitæ & ſanitati *plus* proficit, ſi ſub reliqua *animi* & *corporis quiete* cibus & potus ingeritur,

geritur, neque ſubito *poſt* hanc ingeſtionem *ardui* labores *animi* & *corporis* ſuſcipiuntur & continuantur: quoniam *vires*, ad *digeſtionis* negotium neceſſariæ, facile in ſubjectis *ſenſibilioribus* dilapidantur & propterea concoctio *difficilis* redditur, atque *crudior* chylus paratur: interim hæc regula in ſubjectis *robuſtis* & *duris* non tam *accurate* ſervanda, modo in hiſce etiam, tale quid haud quotidie committatur: alias appetitus in *ataxiam* ruit: conſultius vero erit, *poſt* ciborum ingeſtionem *aliquali quiete* frui, aut *moderata*, haud tamen ſtrenua operoſa & *excedente* corporis commotione uti: *nocturnæ* commeſſationes, aut victus & potus ingeſtiones æque naturæ *ordinem turbant*, ſiquidem *hiſce* horis non modo *longior* quies *animi* & *corporis* capeſſenda, ſed potius functio *ſecretoria*, *ſanguificatoria* & *nutritoria* expeditius ſuccedere debet: hinc in multis hominibus *plenior* cœna *ſomnum* turbat, quales *nocivæ* ataxiæ tanto magis oriuntur, ſi in *profundiori* nocte tales compotationes & ingluvies inſtituuntur: unde homines qui adeo *eminenter* ordinem naturæ turbant & *noctem diemque* inter ſe *confundunt*, functiones *diurnas* in *noctem* differunt, utplurimum *valetudinarii* redduntur & *prærmatura* morte decedunt: alias jam ſatis notorium eſt, quanta offendicula *potus nocturni* ſanitati inferant: *Æſtivo* tempore, quo neceſſariæ *humiditatis* in corpore *major* diſſipatio & *conſumptio* contingit, potus *ſufficiens* non eſt interdicendus aut ſubtrahendus: ſiquidem *hyberno* tempore, quo *cruditates* facilius colliguntur & *humores* ob multas rationes facilius *incraſſantur*, perinde *ſufficiens* potus neceſſarius eſt: quando etiam nonnulli homines illam *irregularitatem* diæteticam amplectuntur, ut *comparative plus* bibant, quam *alimenta* aſſumunt, tunc *ventriculus* ita debilitatur, ut *appetitus*

 natu-

naturalis facile *destruatur*, cibi *ægrius* digerantur & in ventriculo perferantur, unde nonnunquam *cardialgiæ* & *conatus vomendi*, *diarrhœæ* suspectæ & valde enervantes &c. increbescunt, admodumque *sanitatem lædunt: inordinatus* usus *spirituosorum*, velut spirituum & aquarum ardentium, aut positive *carminativorum*, multum sanitati & vitæ præjudicat, dum in *libera* & *naturali* virium suarum applicatione natura valde *offenditur* & enervatur & negotium *digestionis* tandem graviter *pervertitur*, præsertim si nonnulli homines *usui* talium spirituosorum plane *adsuescunt*; inde iterum ferme *omnes* ad vitam & sanitatem spectantes functiones *turbantur*, ut tales inordinati *gulosi* æque *præmatura* morte extinguantur: Multiplex *mutatio* cum potu & victu variis *alterationibus* in *primis regionibus* ansam dat, quæ perinde sanitati & Longævitati præjudicant: cavendum tamen insuper est, ne prava *avidi* appetitus & *voracitatis consuetudo* acquiratur: siquidem *animales* & *naturales* functiones in *justo ordine* conservandi sunt: Hasce regulas respectu *Ordinis diætetici*, quibus plures aliæ addi possent, tradere placuit: quamobrem in *succincta* hac præsentis thematis commendatione & deductione acquiescimus: Deo submissas & devotas exhibemus grates, quod præsentem laborem prospero successu prosequi voluerit, quem humillime etiam rogamus, ut hæc & omnia alia salutaria monita & consilia exoptatus prosequatur

FINIS.

Claris-

CLARISSIMO DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

P R Æ S E S.

QUanto amoris & desiderii fervore atque affectu mortales naturalem prosequantur dierum longitudinem aut vitam, satis manifestum est, licet spiritualis vita longe majorem mereatur æstimationem; *nam qui animam suam* i. e. vitam *servare voluerit, eam perdet, qui vero animam suam* i. e. vitam naturalem *mea causa perdiderit, eam inveniet*, effatum Salvatoris est *Matth. XVI, 25.* ex cujus ore etiam fluit decretum *Luc. XIV, 26. Si quis ad me venit, atque adeo suam ipsius animam non odit, non potest meus esse discipulus:* Etenim de naturali vita recte judicat *Gregor. Nazianz. in Orat. X. p. 64. nonne ex paucis his diebus, qui restant, hoc solum lucri faciemus, ut plura mala partim videamus, partim patiamur, partim fortasse etiam faciamus, atque ita tandem ipsi quoque naturæ legi commune ac firmum & stabile tributum perdamus, atque alios sequamur, alios præcedamus, ab aliis lugeamur, muniusque lacrymarum, quod aliis contulimus, ab aliis recipiamus* & *Plinius Lib. 7. c. 50.* asserit: *tot enim periculorum genera, tot morbi, tot metus tot curæ*, hanc videlicet circumdant vitam: *natura vero nil hominibus brevitate vitæ præstitit melius:* cum fine vitæ naturalis, bene gestæ, finem assequuntur miseriæ & calamitates humanæ & initium faciunt æterna quies, gaudia & gloria: Diu vivere, est diu miserias & peccatorum tentationes pati: Interea *quem vivimus diem cum morte dividimus* dixit *Seneca Ep. 24.* unde *Augustinus Serm. 74. hanc vitam perpetuum dicit esse morbum:* neque etiam adhibita quamvis omni sollicita cura hæc naturalis *vita in æternum propagari potest*, ut *Galenus* asseveravit *lib. de Marcore c. 2. conf. Zac. Lusitan. H. M. P. Lib. 6. hist. 9. p. 952.* Quam ob rem fragili nostro corpori variis adminiculis suppetias ferre nitimur, ne domicilium hoc testaceum brevi corruat: quidquod adhuc Senes media & consilia ad longiorom vitam desiderant & nonnunquam impetrant, *vid. Hildanus Cent. 6. obs. 28.* proinde testimonium prostat, quod quidam Senex septuagenarius in quotidiana precatione usus rogatione Davidica *Ps. CII, 25. Deus mi, ne auferas ne in dimidio dierum meorum. conf. Gerberi Historia Regenitorum Part. IV. hist. 19. p. 348. 349* Ast quando inter alia adminicula Diætetica subsidia ad Longævitatem acquirendam commendantur, ita præcipua nostra cura sit, ut, dum naturalis vita imperfecta, infirma & fragilis est, adhuc in hac vita etiam æternam, infinitam, perfectam & durabilem spiritualem acquiramus: Annitamur ut *credentes vitam per ejus nomen adipiscamur Joh. XX, 31. Procuremus non periturum*

riturum cibum ſed in omnem perennitatem permanſurum Joh. V, 27. Sitiamus, Veniamus, ſumamus aquam vitæ gratis. Apoc. XXII, 17. rogemus Salvatorem, ut nobis det aquam vivam: ita ſub infirma naturali nihilominus æternam impetrabimus vitam & nunquam defituram Longævitatem. Tu *Clariſſime* Dn. Candidate præſenti Specimine Inaugurali Longævitatem ex Diæta, laudabili inſtituto explicaſti, Tuaque ſalutaria conſilia ad naturalem ſanitatem tuendam & vitam prolongandam contuliſti: reliqua divinæ benedictioni committuntur, memores illius, quod noſtrum plantare & irrigare ſine divino augmento nihil valeat: Selegiſti meditationem perutilem, admodumque neceſſariam, quoniam multi ob malam diætam & intemperantiam avtochiriæ crimen committunt, viresque ſuas nefarie deſtruunt atque corrumpunt. Faxit divina Bonitas, ut transgreſſores regularum harum diæteticarum reſipiſcant & ſub naturalis vitæ tutela, ſpiritualem quærant, inveniant & retineant. *Tibi* vero de proſpero exitu Academicorum laborum ſincero gratulor affectu: præſtitiſti Te talibus publicis & externis ornamentis dignum, dum non modo in ſcientia, ſed & experientia Medica & Chirurgica laudabiles progreſſus feciſti, quare nullus dubito, quin ſub continuante adjutorio divino porro in vinea Medica multam frugem feras. Perge ante omnia & perſiſte in hac Semita, quam hactenus ingreſſus & proſecutus es; nunquam deſiſte a cultu & timore divino, ſine quo miſerrima eſt vita, miſerrima etiam medicina: Deus enim fecit medicum; hinc Medicus cum Deo cuncta ſuſcipere & peragere debet: In quo Tu itaque hactenus ſub variis rerum viciſſitudinibus ingenuas Tuas perfeciſti operas, in eo ulteriori dexteritate plus ultra tendere allabora: Vitæ naturalis fragilitatem & brevitatem in variis orbis locis & regionibus, quoad internas & externas calamitates obſervaſti, inſuperque huc usque variam opem afflictæ ſanitati obtuliſti: Coronet porro divina Clementia Medicos Tuos conatus, ſalutari ſucceſſu: & qui bona indole & ſincera integritate mentis clarus es, ita hac eadem dexteritate impoſterum res Tuas Medicas exerce, quibus Deus vitæ & ſanitatis Author, Sator, protector & conſervator ſemper annuat; ita eveniet ut tanquam fidi ſervi Domini ex hac vita naturali cum ſpirituali vero & æterna atque beata firmiter conjuncti, in perfectiſſimam Regni glorioſi Vitam & Longævitatem transmigremus, ubi Longævitatem ex Diætæ Domini noſtri JEſu Chriſti acquirimus, ut *comedamus & bibamus in menſa ejus, in regno ejus, Luc. XX, v. 30.* & ut in regno Dei cum noſtro Salvatore *novum bibamus Marc. XIV, 25.* ut noſtra ætas, Vita & anni non conſumuntur. Vale & Vive in DEO. Dabam e Muſeo XIX. Kalend. Septembr. A. O. R. cIↃ IↃccXXVIII.